

Visitationstal i Sundsvalls församling

26 mars 2017 i Sundsvalls Gustaf Adolfs kyrka

Kära vänner i Sundsvalls församling. Så givande och inspirerande det varit att få möta er vid denna visitation! Stort tack till kyrkoherde Stefan Andersson och vikarierande kyrkoherde Göran Lundstedt för ett gott värdskap och tack till volontärer, anställda och förtroendevalda som ställt upp och visat vad församlingen är och gör.

I mitt visitationstal kommer jag lyfta det viktigaste jag mött och iakttagit under visitationen. Vid det efterföljande kyrkkaffet i Kyrkans Hus kommer ni sedan få tillfälle att ställa frågor utifrån mitt tal. Talet kommer även att läggas ut på stiftets hemsida under fliken biskop. En mer utförlig redovisning av visitationen kommer senare att sammanställas i en visitationsrapport bestående av minnesanteckningar från visitationsdagarna, uppgifter om församlingens ekonomi och förvaltning, mitt visitationstal samt en åtgärdslista baserad på visitationens resultat. Rapporten lämnas till domkapitlet, stiftsstyrelsen, stiftskansliet samt till kyrkorådet. Stiftskansliet kommer därefter att bistå med stöd och rådgivning för de åtgärder som visitationen pekat på. Detta skall ske så snart det praktiskt är möjligt, dock senast innan nästa visitation som sker om cirka 6 år – då som en prostvisitation.

Enligt Kyrkoordningen, som är hela Svenska kyrkans gemensamma styrdokument och som varje församlings anställda och förtroendevalda måste följa, skall biskopen och stiftet ”för gemenskapens och enhetens skull” bland annat genom visitationer utöva en särskild ordnad tillsyn över församlingarna. Orsaken till detta är enligt inledningen till den trettonde avdelningen i Kyrkoordningen att församlingarnas självstyre skall utövas inom ramen för kyrkans gemensamma bekännelse och ordning.

Som ett av verktygen för denna tillsyn finns den så kallade församlingsinstruktionen. Den utfärdas av domkapitlet sedan församlingens kyrkofullmäktige och kyrkoherden var för sig godkänt den. Sundsvalls församlings senaste församlingsinstruktion utfärdad av domkapitlet 18 mars 2016 har alltså funnits med i bakgrunden under min visitation hos er. I er församlingsinstruktion finns en övergripande vision som lyder: *”Sundsvalls församling är en öppen gemenskap som möter människor där de är och erbjuder ett sammanhang att reflektera över och växa i sin kristna tro.”* Under den gångna visitationsveckan har jag i möten och samtal med personal, förtroendevalda och volontärer samt i samband med besök i flera av församlingens verksamheter, fått anledning att pröva denna vision. Är Sundsvalls församling en öppen gemenskap? Blir människor mötta där de är? Och erbjuds det sammanhang där man både får möjlighet att reflektera över och växa i sin kristna tro?

Jag vill påstå att det är så. Genom alla verksamheter, från minsta spädbarn till vuxna och äldre och genom det förhållningssätt som medarbetarna har till alla de människor som de möter varje dag så finns en genuin strävan efter att möta varje människa som den är och få den att känna sig hemma och välkommen, inte minst i mötet med utsatta

människor och människor i svåra situationer. Som en av de anställda sa vid ett av våra samtal förra veckan: ”det är viktigt att skapa förtroende och tillit på riktigt och över tid”

Ni har ett församlingskansli med en personal som är ”fantastisk” enligt församlingens övriga medarbetare. Här sköts det administrativa arbetet såväl som alla möten med både allmänhet, anställda och förtroendevalda på ett uppskattat och mycket tjänstviligt sätt. Detta har stor betydelse för upplevelsen av vad församlingen och Svenska kyrkan är och står för.

Ni har, till skillnad från många församlingar ett arkiv i gott skick. Se till att ni fortsätta att utveckla det och hålla et i god standard. Ni har också fått både beröm och goda råd från kyrkobokföringsinspektören att följa upp. Jag vill tydligt stryka under vikten av att er församlings ledning uppfyller kansliets önskan om en utbildning för all berörd personal i Svenska kyrkans nya organisations- och verksamhetsregister, Kyrksam. Jag uppmanar också kyrkorådet som ju är församlingens arbetsgivare och därmed ansvarig för arbetsmiljön och för att församlingens ledningsorganisation skall fungera, att genast lösa problemet med avsaknaden av kanslichef och HR-sakkunnig.

Församlingens vaktmästare, lokalvårdare och värdinnor gör ett fantastiskt jobb. Serviceinriktade och med god omsorg tar de sig an de absolut mest grundläggande behov som besökare och församlingens medarbetare har för att all verksamhet ni bedriver skall fungera. Jag är verkligen imponerad över att ni har så generösa öppettider både i GA-kyrkan och flera av era övriga lokaler och noterar med tacksamhet att ni är väl medvetna om att denna öppenhet också medför en större utsatthet för hot för denna yrkesgrupp samt att ni också vidtagit åtgärder för att stärka deras säkerhet.

Jag vill här passa på att betona behovet av fortbildning för service- och administrationspersonalen. Alla anställda i Svenska kyrkan har enligt våra avtal rätt till årlig fortbildning, men det är lätt att dessa personalgrupper glöms bort i den årliga fortbildningsplaneringen.

Jag har under visitationsveckan också fått se prov på en imponerande musikverksamhet som spänner från en liturgisk gudstjänstmusik och konsertverksamhet på hög nivå till en musikverksamhet som utgår ifrån och tydligt betonar den diakonala och social aspekten av musik i alla dess former. Jag måste säga att jag personligen blivit väldigt berörd av denna bredd. Det är så här kyrkans musikverksamhet skall bedrivas. Martin Luther, vår store reformator, menade att kyrkans musik hade ett enda uppdrag: att vara bärare av, evangeliet om hur Gud älskar och vill möta varje människa som den är. Därför, menar jag, måste vi låta alla toner och harmonier få ljuda i vår kyrka. Jag gratulerar er till att ni lyckas så bra med det. Ni har ett fantastiskt musikerkollegium som ni måste ta väl hand om. Som både ni och musikerna själva är väl medvetna om så riskerar konstnärssjälar i sin iver att ständigt flöda att tappa respekten för både sina egna och för sin organisations gränser.

En annan grupp som ständigt flödar över och som också behöver omsorg för egen del är diakonerna. Ja, ni är verkligen en diakonal församling. Både i ert förhållningssätt i allt ni gör och i det faktum att ni satsar stort med många anställda diakoner som utför ett imponerande diakonalt arbete i samhället. Tack för det. Vi vet att diakonin tillsammans med musiken och kyrkobyggnaden är den tyngsta anledningen till att medlemmar stannar i vår kyrka. Jag undrar om sundsvallsborna är medvetna om hur stor skillnad ert diakonala arbete gör för många av innevånarna i er stad.

Det är också gott att höra att ni på allvar har börjat utveckla er volontärverksamhet. Vi måste alla vara väl medvetna om att vi aldrig kan bygga kyrka på anställda. Vi kommer aldrig att kunna leva vidare som kyrka utan våra medlemmars delaktighet.

I arbetet med att utveckla er volontärverksamhet vill jag särskilt peka på ert ansvar att få de unga delaktiga. Ni har ju redan unga volontärer i er församling, de unga ledarna som är duktiga och väl utbildade genom det utbildningsprogram för unga ledare som stiftet bedriver tillsammans med församlingen. Ta vara på dessa ungdomar i utvecklingen av ert volontärarbete.

I det diakonala arbetet möter vi förutom diakonerna och musikerna även prästerna. Det gäller både i er verksamhet med flyktingar, migranter och utlandsfödda, olika samtals- och studiegrupper samt institutionssjälavården på sjuhuset, Hospice och rättspsykiatri. I mötet med anställda, patienter och anhöriga på de olika vårdinrättningarna är det inte ovanligt att kyrkans medarbetare får möta människor som tydligt uttrycker att sjukhuskyrkans verksamhet och mötet med människor i sorg och kris verkligen motiverar deras medlemskap i Svenska kyrkan. Som någon sa vi ett av våra samtal den gånga veckan: ”Om inte kyrkan är en del av samhället så har kyrkan ingen framtid”

Prästerna arbetar målmedvetet och ansvarsfullt med sina uppdrag i samband med förrättningar och gudstjänster, vilket ni har många av varje vecka. Jag märker att det också för er är viktigt att möta alla dessa människor i både glädje och sorg med stor omsorg och respekt. Men även ni präster ger uttryck för att ni behöver mer stöd och omsorg i er arbetssituation.

Ett viktigt uppdrag för prästkollegiet är att verka för att under flera av veckans dagar erbjuda andliga rastplatser och oaser i era lokaler genom olika former av stilla stunder, gudstjänster och andakter. Jag gläder mig över att flera övriga medarbetare och även volontärer finns med i detta arbete och att ni förutom kyrkvårdgruppen även har gudstjänstvärdar, samt att ni ger musiken en viktig plats i ert gudstjänstliv.

När det gäller era gudstjänster är det två saker jag vill lyfta fram för bearbetning inför framtiden. Jag vet att min företrädare påpekat för er att ni måste vara mer trogen vår kyrkohandbok i era gudstjänster. Jag tänker inte betona detta mer just nu än att säga att jag förväntar mig att ni arbetar utifrån den uppmaningen när det blir dags att förbereda sig för övergången till en ny kyrkohandbok. Det andra jag vill be er om inför arbetet med den nya kyrkohandboken är att ni gör en ordentlig genomlysning av huvudgudstjänsterna ur ett barnrättsperspektiv. Det är ett fint arbete ni gör med minikyrkan på måndagarna, men erfarenheterna från den verksamheten borde också regelbundet avspeglas i söndagens huvudgudstjänst. Ett tips på hur ett sådant arbete kan genomföras finner ni i Kyrkans tidning nr.11 från år 2017 som beskriver hur domkyrkoförsamlingen i Strängnäs har arbetat för barnens bästa i församlingens gudstjänster.

I församlingen har ni ett väl utvecklat och genomtänkt konfirmandarbete där även vuxenkonfirmation ingår vilket är mycket bra. Konfirmationsundervisning för våra ungdomar ger en god grund för både verksamheten med unga ledare och för att vi får småbarnsföräldrar som låter döpa sina barn. Vuxenkonfirmationen som ni erbjuder möter ett stort kunskapsbehov hos vår vuxna befolkning som jag vet att många längtar efter att fylla. Jag tror därför att det vore gott om ni satsade än mer på marknadsföring av vuxenkonfirmation, gärna kompletterad med ett tydligt erbjudande om kristensdomsundervisning även för konfirmerade vuxna.

Er verksamhet för barn och unga har också imponerat på mig. Vilket fantastiskt entusiastiskt pedagogarbetslag ni har skapat och så mycken och fin verksamhet de bedriver! Det gäller inte minst de olika aktiviteter som ni erbjuder skolorna. Att ni får ha denna breda verksamhet tillsammans med skolorna är ett gott bevis på hur professionella, lyhörda och kompetenta ert barn- och ungdomsarbetslag är, vore det inte så skulle de aldrig bli insläppta på skolorna. Att få vara med och ge våra skolbarn

kunskap i etik och människovärde samt om våra kyrkliga högtider och traditioner är ett stort och viktigt uppdrag. Jag vill verkligen betona vikten av att kyrkorådet förstår vilken viktig insats detta är för kyrka och samhälle. Barn och ungdomar är både kyrkans och samhälles nutid och framtid. Det vi sår eller missar att så i den unga vårens jord kommer vi att med glädje eller sorg få skörda inom en snar framtid.

Jag har också besökt de flesta av era fastigheter, sett era kyrkogårdar och orienterat mig i er kyrkogårds- och fastighetsförvaltning. Också här får ni med beröm godkänt. Ni har, så vitt jag har uppfattat det, goda planer för utveckling och underhåll av fastigheter och kyrkogårdar. Ni har ett kompetent och arbetsvilligt arbetslag som också förstått vikten av ett gott bemötande och etiskt förhållningssätt i sin verksamhet. Även här vill jag påminna arbetsgivaren om det viktiga i årlig kompetensutveckling för all personal. Detta gäller inte minst fortbildning i att möta människor i sorg och kris. Ett behov som kyrkogården personal delar med alla övriga personalgrupper som inte självklart fått med detta i en yrkesutbildning.

Kyrkogårdens personal är precis som expeditionspersonal, vaktmästare, lokalvårdare och värdinnor för många människor de första och ibland de enda representanterna för er församling som allmänheten möter. Dessa möten kan därför i flera fall bli väldigt avgörande för våra medlemmar och därmed för församlingens liv och framtid.

Sedan den förra visitationen har ni digitaliserat er förteckning av de kyrkliga inventarierna vilket jag noterar med tacksamhet. Det är gott och bra och betyder också att stiftet på ett mycket bättre sätt än tidigare kan bistå med inventering och råd i vården av dessa.

Ni har också arbetat med det digitala fastighetsregistret vilket är nödvändigt inför genoförändret av det nationella fastighetsregister som kyrkomötet beslutade om i november 2016. Denna förändring kommer också så småningom att påverka skrivningen i er nästa församlingsinstruktion som skall kompletteras med uppgifter som berör er fastighetsförvaltning. Vi återkommer från stiftet om något år med mer information om detta.

När det gäller er ekonomiska förvaltning uppmana jag er att gå över till den nya verksamhetsindelningen. Denna nya indelning har lämnat den klumpiga och i många fall för vår verksamhet, opedagogiska kommunala mall som är en rest från statskyrkotiden och är nu bättre anpassad till kyrkans verksamhet och statistikrapportering. Rätt använd underlättar den väsentligt för den administrativa personalen och för dialogen mellan förtroendevalda och anställda i arbetet med verksamhetsplan, budget och verksamhetsuppföljning.

Jag vill också slutligen uppmana er förtroendevalda om två saker.

För det första att genomlysna ert arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar. Ni behöver se igenom och bearbeta er arbetsmiljöpolicy och ert systematiska arbetsmiljöarbete inte minst när det gäller styrnings- och ledningsfunktionerna på er arbetsplats. Jag vet att ni föredömligt har gjort arbetsmiljökartläggningar utifrån arbetstagarnas arbetsmiljö. Men ni behöver också fördjupa er kunskap i ert ansvar kring styrning och ledning. Att ni förstått att ni måste ha en skyddskommitté på er arbetsplats är ett gott första steg i det arbetet. Att ni inte har en kanslichef och att ni behöver en ständigt vikarierande kyrkoherde är något ni behöver fundera på i nästa steg.

Det andra ni behöver fundera på är er framtid ur en ekonomisk synvinkel. Även om ni just nu har en god ekonomi och befolkningen i Sundsvalls kommun ökar så minskar medlemsunderlaget även i er församling och detta går snabbare än vi tidigare förutspått. Också ni kommer att märka av kyrkans intäktsminskning som i snitt för Härnösands stifts församlingar beräknas till minus 30 procent under den närmaste 10-års perioden. Ni måste därför genomlysna alla utgifter, se över era policydoku-

ment vad gäller resor och representation och i övrigt bli tydliga med hur ni på bästa och mest etiskt försvarbara sätt använder medlemmarnas pengar i allt ni gör. För enligt kyrkoordningen skall alla era verksamheter, oavsett det gäller förvaltning av ekonomi och fastigheter eller församlingsverksamheten, alltid utgå ifrån eller vara en konsekvens av församlingens grundläggande uppgift: gudstjänst, undervisning, diakoni och mission och ingenting annat. Det är endast för detta församlingens resurser skall användas.

I övrigt hoppas jag att ni förstått att ni har all anledning att sträcka på er. Sundsvalls församling är en fantastisk församling, med imponerande verksamhet och kompetenta och arbetsvilliga medarbetare. Ni kan verkligen vara glada och stolta över det!

Jag vill nu avsluta mitt tal med att ge er två verser ur dagens episteltext från Kolosserbrevet:

Han (Jesus) finns före allting och allting hålls samman i honom. Och han är huvudet för kroppen, för kyrkan.

Ordet kyrka i den grekiska grundtexten, Kyriakos, betyder Guds Hus, inte hus i betydelsen byggnad utan i betydelsen familj, såsom vi använder det i begreppet ”Kungahus”. Kyrkan är alltså Guds familj, en benämning på alla döpta, alla som på något sätt vill följa, tillhöra, hoppas på eller söka Gud. Huvudet för denna världsvida, globala gemenskap som Svenska kyrkan är en del av är Jesus Kristus. Det betyder att allt kyrkan är och gör skall utgå ifrån och vara beroende av honom. Så av allt jag nu sagt och av allt som kommer att framgå av protokollet och åtgärdslistan så måste dock alltid detta komma först: Äran och tacket för allt det goda tillhör Gud och kraften och styrkan för att orka, för att vara kloka och goda medarbetare i Guds familj, i kyrkan, kommer också från Gud. Så först och sist. Lämna alltid allt till Gud och vila varje dag i Guds nåd. Därför vill jag avsluta mitt tal med följande ord: Tack Gud – och tack alla i Sundsvalls församling för allt gott verk. Amen

+Eva Nordung Byström

Biskop i Härnösands stift, Svenska kyrkan